

Nieuwe vondsten van zeldzame planten in 2001 en 2002

Ruud van der Meijden, Wout J. Holverda, René C.M.J. van Moorsel & Wout J. van der Slikke (Nationaal Herbarium Nederland/Stichting FLORON, Postbus 9514, 2300 RA Leiden; e-mail: meijden@nhn.leidenuniv.nl; holverda@nhn.leidenuniv.nl; moorsel@nhn.leidenuniv.nl; slikke@floron.leidenuniv.nl).

New records of rare plants in 2001 and 2002

Two new localities of *Luronium natans* and a new locality of *Apium repens* is good news from a European perspective. *Potamogeton filiformis* is a new indigenous species, which has been recorded from the island of Texel. *Valerianella rimosa* has been rediscovered. As in previous years, the number of new records of rare fern species is striking. A few marginal species have expanded (*Bupleurum falcatum*, *Carex laevigata*, *Calepina irregularis*, *Chondrilla juncea*), while others indicate interesting floristic developments in areas like the borders of the Veluwemeer (with *Anchusa ochroleuca*, *Carex flava*, *Carex pulicaris*, *Schoenoplectus pungens*, *Vulpia fasciculata*, *Vulpia membranacea*) and the National Park 'De Biesbosch' (with *Carex strigosa*, *Cirsium oleraceum*, *Eleocharis ovata*, *Ribes spicatum*, *Veronica longifolia*). Quite a lot of species have taken advantage of a more dynamic nature management, i.e. *Anagallis minima*, *Cicendia filiformis*, *Corrigiola litoralis*, *Echinodorus ranunculoides*, *Eleocharis quinqueflora*, *Equisetum telmateia*, *Gentianella amarella*, *Huperzia selago*, *Isoetes lacustris*, *Juncus capitatus*, *Lobelia dortmanna*, *Ludwigia palustris*, *Lycopodiella inundata*, *Pilularia globulifera*, *Radiola linoides*, *Ranunculus ololeucos*, *Scorzonera humilis*, and *Sparganium natans*.

Deze lijst geeft een overzicht van opmerkelijke plantenvondsten in de jaren 2001 en 2002 en enkele nagekomen meldingen uit de jaren daarvoor. De meldingen zijn geselecteerd uit herbariummateriaal, Rode-Lijstformulieren en meldingskaartjes die bij de Leidse vestiging van het Nationaal Herbarium Nederland en FLORON zijn binnengekomen. De nieuwe vindplaatsen van *Luronium natans* (Drijvende waterweegbree) in zuidelijk Groningen en van *Apium repens* (Kruipend moerasscherm) in Twente vormen in Europees perspectief de belangrijkste vondsten van deze lijst. Opzienbarend is de ontdekking van een nieuwe wilde waterplant: *Potamogeton/Stuckenia filiformis* (Draadfonteinkruid) op 8 plaatsen op Texel. Opnieuw is een soort teruggevonden die verdwenen leek te zijn: *Valerianella rimosa* (Goorde veldsla) werd op een van zijn oorspronkelijke vindplaatsen na 30 jaar teruggevonden.

Op nationaal niveau zijn een groot aantal interessante vondsten gedaan van zeldzame soorten. De nieuwe vindplaats van *Bupleurum falcatum* (Sikkelgoudscherm) biedt uitzicht op een blijvende vestiging van deze soort in Nederland. Interessant zijn nieuwe vestigingen van *Carex laevigata* (Gladde zegge), *Calepina irregularis* (Kalkraket) en *Chondrilla juncea* (Knikbloem), eveneens soorten die in Nederland aan de grens van areaal voorkomen.

Opnieuw zijn er interessante vondsten gedaan langs de oevers van het Veluwemeergebied: *Anchusa ochroleuca* (Geelwitte ossentong), *Carex flava* (Gele zegge), *Carex pulicaris* (Vlozegge), *Schoenoplectus pungens* (Stekende bies), *Vulpia fasciculata* (Dicht langbaardgras) en *Vulpia membranacea* (Zandlangbaardgras).

Ook de floristische ontwikkelingen in het nieuwe Nationaal Park 'De Biesbosch' zijn zeer interessant. Vermeldenswaard zijn onder andere nieuwe vestigingen van *Carex strigosa* (Slanke zegge), *Cirsium oleraceum* (Moesdistel), *Eleocharis ovata* (Eivormige waterbies), *Ribes spicatum* (Noordse aalbes) en *Veronica longifolia* (Lange ereprijs).

Opnieuw valt het grote aantal nieuwe vestigingen van zeldzame varensoorten op: over de hele linie lijken varens zich uit te breiden.

Er is een groot aantal soorten dat profiteert van dynamischer terreinbeheer. In deze lijst zijn daar de volgende voorbeelden van: *Anagallis minima* (Dwergbloem), *Cicendia filiformis* (Draadgentiaan), *Corrigiola litoralis* (Riempjes), *Echinodorus ranunculoides* (Stijve moerasweegbree), *Eleocharis quinqueflora* (Armbloemige waterbies), *Equisetum telmateia* (Reuzenpaardenstaart), *Gentianella amarella* (Slanke gentiaan), *Huperzia selago* (Dennenwolfsklauw), *Isoetes lacustris* (Grote biesvaren), *Juncus capitatus* (Koprus), *Lobelia dortmanna* (Waterlobelia), *Ludwigia palustris* (Waterlepeltje), *Lycopodiella inundata* (Moeraswolfsklauw), *Pilularia globulifera* (Pilvaren), *Radiola linoides* (Dwergglas), *Ranunculus ololeucos* (Witte waterranonkel), *Scorzonera humilis* (Kleine schorseneer) en *Sparganium natans* (Kleinste egelskop).

De lijst telt verder een groot aantal vondsten van 'wachtkamersoorten' [*] en een aantal vondsten van soorten die in de nieuwe Standaardlijst worden opgenomen [**].¹ Soorten die voor de eerste maal in ons land werden gevonden zijn in de lijst **vetgedrukt**. Van meldingen die niet voorzien zijn van de afkorting 'opg.' is herbariummateriaal in de collectie van het Nationaal Herbarium Nederland (L) aanwezig. De overige meldingen hebben betrekking op meldingskaartjes, Rode-Lijstformulieren en soms streeplijsten.

Door het mooie VOFF-initiatief (mogelijk gemaakt door Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer en het VSB-fonds; zie ook p. 156) om elke vrijwilliger een topografische inventarisatieatlas te geven, zijn uurhoknummers weer gemakkelijk terug te vinden, en zullen wij deze hier blijven gebruiken. Juist voor het vastleggen van locaties van bijzondere vondsten blijft een weergave van detailcoördinaten (hectometer en decameter) echter uiterst zinvol. We vragen alle floristen daarom hun bijzondere waarnemingen via meldingskaartjes of Rode-Lijstformulier zo goed mogelijk te documenteren.

De determinaties van *Alchemilla*-soorten zijn verricht door Sigurd Fröhner (Dresden) en van soorten uit de *Euphorbia maculata*-groep door Gerold Hügin (Denzlingen), onze dank daarvoor!

**Acer saccharinum* (Witte esdoorn): Maasoever bij Venlo, op de oever vlak langs de Maas, 58.16 (opg. R. Beringen).

Aceras anthropophorum (Poppenorchis): Amsterdamse Waterleidingduinen, N-Oosterkanaal, kort gemaaide kanaaloever, op steilkantje, ca. 25 cm hoog, 24.38 (opg. M. Kiefer).

**Adiantum diaphanum* (Smal venushaar): Delft, Turftonsterbrug, in voeg aan de zuidkant, 37.15 (R.W.J.M. van der Ham) en Den Haag, Laan van Meerdervoort, op muur in een souterrain, 30.44 (J. Cevat).²

- **Adiantum raddianum* (Fijn venushaar): Delft, op huismuur, 37.15 (R.W.J.M. van der Ham).²
- Adoxa moschatellina* (Muskuskruid): Rotterdam, in park bij Europoort, onder bomen, 37.37 (opg. P. & D. de Mey).
- Agrimonia procera* (Welriekende agrimonie): Voorne's Duin, bij duinovergang noord van Rockanje, onder duinstruweel, 37.41 (R. van der Meijden). — In de duinen een bijzondere verschijning.
- Agrostemma githago* (Bolderik): Melderslo, Konijnswarande, in grazige berm van zandweg in agrarisch gebied, 52.35 (opg. M. Feenstra).
- Alchemilla hybrida* (L.) L. (= *A. lapeyrousii* Buser): bij Rhenen, in nabijheid van voormalige steenfabriek op ongeveer tien meter afstand van de Rijnsoever; de groeiplaats staat 's winters vaak onder water, 39.26 (F. Bos; J. Pellicaan). — Deze soort komt wild voor in de bergen van Frankrijk en Spanje. Hij is wellicht (al jaren geleden) met de Rijn aangevoerd vanuit een voormalige kwekerij in Ochten.
- Alchemilla micans* (Slanke vrouwenmantel): Hoogezand, onderin steil sloottalud (noord-expositie), tussen ruige begroeiing, 12.16 (B. Oving) / Eexterzandvoort, op voedselrijk sloottalud (west-expositie), talud wordt hooguit eenmaal gemaaid in de herfst, 12.37 (B. Oving).
- Alchemilla subcrenata* (Geplooide vrouwenmantel): Gieterveen, in berm en talud van slootje, tussen ruige begroeiing, voedselrijk, 12.37 (B. Oving).
- Alchemilla vulgaris* (Spitslobbige vrouwenmantel): gemeente Veendam, omgeving Wildervank, tussen ruige begroeiing op talud van sloot, 12.27 (B. Oving) / Gieterveen, op sloottalud, west-expositie, matig voedselrijk, plek wordt hooguit eenmaal gemaaid in de herfst, 12.37 (B. Oving).
- Allium oleraceum* (Moeslook): Brabantse Biesbosch, Anna Jacominaplaat, oever Noordergat van de Visschen, buiten bereik van gemiddeld tij, op klei, 44.22 (A. Boesveld) / Garijp, aan de rand van de bebouwde kom, grazige gemaaide berm, 6.53 (opg. A.P. Nicolai).
- Alopecurus bulbosus* (Knolvossenstaart): Kapelse Moer, ten westen van dijk, Kanaal door Zuid-Beveland, op vlak stuk aan dijkvoet, over 200m, 48.38 (J.K.J. Eckhardt).
- Amaranthus rudis* Sauer (Hoge amarant): Maasoever te Meers, 59.48 (J. Egelmeers). — Van deze uit Amerika afkomstige oeverplant is bekend dat hij lastig te bestrijden is. Het is interessant zijn lotgevallen in Nederland oplettend te volgen.
- Anacamptis pyramidalis* (Hondskruid): Muiderberg, bij Hollandse Brug, op talud spoordijk, 25.48 (opg. A.S. Troelstra) / Dijk Preekhilpolder aan de Grevelingen, 1 exemplaar tussen hoog gras, 42.17 (opg. C. Hanenberg-Winkels & E.J. de Wit-Meijer).
- Anagallis minima* (Dwergbloem): Scheelhoek, massaal op natuurontwikkelings-eilandjes, 37.51 (B. Odé) / Heidehoekse Vloed, op recent geplagd terrein, 41.11 (opg. N. Jeurink).
- **Anaphalis margaritacea* (Prachtrozenkransje): Geldermalsen, Willem de Zwijgerweg, op open, voedselrijk, ruderaal terreintje, 39.42 (opg. W. Vuik) / Slikken van de Heen, op oeverwal van voormalige kwelder, 43.43 (opg. R. Beringen) / Leiden, Haagwegterrein, voormalig emplacement van Van Gend & Loos, 20 planten

- tussen de rails, de helft ervan bloeiend, 59.48 (T. Westra) / Brunssum, heide-achtig terrein bij voormalige uitkijktoren, 60.54 (opg. J.L.J. Egelmeers).
- Anchusa ochroleuca* (Geelwitte ossentong): op droog zandstrandje langs Ketelmeer ten oosten van Ketelbrug, aan dijkvoet, zuid-expositie, 20.37 (opg. R. Beringen). — Deze vondst versterkt het beeld dat de flora van de strandjes in het oostelijk IJsselmeergebied overeenkomst vertoont met de flora van het Renodunaal district (R), omdat deze soort nooit eerder buiten het eigenlijke R-district is gevonden.
- Andromeda polifolia* (Lavendelhei): Hooge Mierde, Turnhoutse Heide, bij diep karrenspoor, 50.57 (opg. P.P.M. van Laake).
- **Anisantha madritensis* (Spaanse dravik): Amsterdam-Zeeburg, Oostelijk havengebied, Borneo-eiland, op trottoir tegen gevelmuur, 25.36 (opg. A.H.H. Denters) / Amsterdam-Zeeburg, Oostelijk havengebied, KNSM-eiland, langs gevelmuur met zuid-expositie, 25.35 (A.H.H. Denters) / Purmerend, Spaarbekken Kade / Weteringstraat, op steenglooiing van stadsgracht, 19.56 (opg. S.A.M. Pepping).
- Apium graveolens* (Selderij): Veldhoven, in natte greppel langs nieuwe weg, 51.54 (opg. J. Spronk).
- Apium repens* (Kruipend moerasscherm): Hengelo, langs slootkant en plasrand retentiegebied, 28.56 (opg. H.W. Ludwig-Meijers / Floristische Werkgroep Twente).
- Arabis glabra* (Torenkruid): Oosterhout, op ruig braakliggend terrein 44.54 (opg. P. van Ruth; P.P.M. van Laake).
- Aristolochia clematitis* (Pijpbloem): Utrecht, Lunetten, Beatrixpark, op omgewerkte, zandige, voedselrijke grond, één plant met vrucht tussen vele honderden planten, 31.58 (W. Vuik).
- Arnoseris minima* (Korensla): Heerde, Putjensberg, aan rand van roggeakker, 27.24 (E. de Boer).
- Asplenium adiantum-nigrum* (Zwartsteel): Noordpolderzijk, op sluismuur, 3.43 (J.P. Bulk) / Tholen, Mosselhoek, op dijkvoet tussen basalt, 49.23 (B. Odé).
- Asplenium trichomanes* (Steenbreekvaren): Midwolda, Hervormde kerk, op noorden noordwestzijde van toren; groeiplaatsen in september 2002 bij renovatie vernield, 8.51 (opg. A. Nieuwenhuijs) / Duinen van Velsen, op de grond!, 25.11 (N. Buiten).³
- Asplenium viride* (Groensteel): Amsterdam-Centrum, Amstelsluizen, 25.35 (opg. A.H.H. Denters).
- Berberis aggregata*** C.K. Schneid. (Roze berberis): Kunderberg, drie struiken, voorheen abusievelijk aangeduid als *Berberis vulgaris*, maar de laatste ontbreekt aldaar, 62.23 (R. van der Meijden).
- Blackstonia perfoliata* subsp. *perfoliata* (Zomerbitterling): Zwinweide, op vochtige, open, korte, grazige vegetatie, 47.57 (opg. A.J. de Zwart) / Het Vinkenest, in korte, half open, grazige begroeiing, runderbeweiding; de plant werd voordien fout gedermineerd als Herfstbitterling, 53.18 (opg. A.J. de Zwart). — Overigens worden in Zeeland vaker planten gevonden die niet met zekerheid tot één der ondersoorten kan worden gerekend, mogelijk als gevolg van hybridisatie.
- Blackstonia perfoliata* subsp. *serotina* (Herfstbitterling): Duin en Kruidberg, in oeverzone van duinmeer, 24.28 (opg. N. Buiten) / Blaricum, voorland Stichtse Brug, open vochtig grasland op 15 jaar geleden opgespoten grond, 26.52 (opg. M. van Eijk).

- Botrychium lunaria* (Gelobde maanvaren): Doornspijkse heide, berm Prins Frederikweg, berm verharde weg, 27.22 (opg. E. de Boer).
- Brachypodium pinnatum* (Gevinde kortsteel): Kamp Soesterberg, vrij schrale berm met korte vegetatie, forse plant, 32.43 (opg. P. Lansing) / Zeist, Landgoed 'De Wulpenhorst', aan rand grasveld onder bomen naast woonhuis, 32.51 (P.W. Starmans).
- Brachypodium sylvaticum* (Boskortsteel): Oosterwolde, in aangeplant bos bij Boeddhistisch Centrum, 11.48 (opg. J.H. Engelen).
- Bupleurum falcatum* (Sikkelgoudscherm): Zuid-Limburg, Wrakelberg bij Colmont op westrand van het oudere grasland, met Sleetsoorn, Meidoorn en Rode Kornoelje, 62.23 (J. Simons). — De tweede vondst in Nederland.
- Calepina irregularis* (Kalkkraket): Maasbroeksche Blokken, in ruderaal vegetatie aan voet van berg grond op gronddepot, 46.43 (A.I. Reijerse).⁴
- Callitriche brutia* (Gesteeld sterrenkroos): Eernewoude, Oude Veenen, in open rietland langs pad, 11.13 (H. Waltje).
- Callitriche palustris* (Klein sterrenkroos): Zeesse, gemeente Ommen, De Stekkenkamp, in rivierduinweide, op zandgrond met slib (gebleven na inundatie), 22.52 (P. Vogelzang) / Rosmalen, De Vree, in kwelsloot, aan zuid- en noordkant van weg, 45.24 (opg. J.H.P. Bruinsma).⁵
- **Callitriche truncata** (Doorschijnend sterrenkroos): ten oosten van Oostvoorne, in poldervaart 37.32 (R. van der Meijden; opg. M. Mandos) / aan de weg van Rockanje naar Oostvoorne, Hoofdwatergang, 37.41 (opg. M. Mandos). — Beide plaatsen staan in verbinding met het Haringvliet waar de soort veelvuldig voorkomt.
- Caltha palustris* subsp. *araneosa* (Spindotterbloem): Vossemeerdijk bij Roggebotzand, in rietruigte aan dijkvoet, enkele grote exemplaren, 21.41 / Valkeveen, buitendijks gemaaid rietland aan Gooimeer, tientallen planten, 26.51 (B. Odé).
- **Campanula portenschlagiana* (Dalmatiëklokje): Utrecht-Tolsteeg, op stenig, zandige plek tegen gevel van huis, redelijk zonnig, 31.58, (opg. W. Vuik).
- **Campanula poscharskyana* (Kruipklokje): Groningen, viaduct Hereweg, in ontbrekende voegen van oud viaduct, 7.43 (J.E. Dijkhuis) / Utrecht-Wijk C en Urecht-Centrum, op een drietal plaatsen flinke groeiplaatsen tegen gevels en tussen straatstenen, 31.48 / Utrecht-Lunetten, twee vindplaatsen tegen muurtje en gevelmuur, één ervan 5 m², 31.58 (opg. W. Vuik) / Limburg, Montfort, op voet van muur tussen klooster en restaurant; heeft zich vanuit de border gevestigd, 60.13 / Geulhem, op rots/muur tegenover rotswoningen, 62.21 / Valkenburg, onderaan kademuur Molentak beneden erker, één pol, 62.22 (H.P.M. Hillegers).
- Campanula rapuncululus* (Rapunzelklokje): zuid van Steenwijk, op overgang van sloot naar berm in schrale vegetatie, 16.46 (opg. M.A.P. Horsthuis) / langs Bruchterbeek, op wallekant langs beek in open bos, 22.44 (opg. E. Arends-Kaindl).
- Campanula trachelium* (Ruig klokje): Stroe, op grazige plek langs spoorlijn nabij overgang; planten maken ingeburgerde indruk, 32.28 (opg. J. Pellicaan).
- Carex appropinquata* (Paardenhaarzege): Haelen, Houterven, in broekbos, 58.43 (opg. P. van Ruth).

- Carex flava* (Gele zegge): Laakse strand, recreatiestrand langs Nijkerkernauw, vrij vochtig, gemaaid extensief gebruikt recreatiestrand, 32.14 (R. Beringen). — Een tweede recente vestiging aan het Veluwemeer.
- Carex laevigata* (Gladde zegge): Haelen, Houterven, in broekbos, 58.43 (opg. P. van Ruth). — Een nieuwe vindplaats van deze zeer zeldzame bosplant.
- Carex muricata* (Dichte bermzegge): Noordoostpolder, Voorsterbos, aan greppelkant is essenbos, 21.12 (J.C. Smittenberg) / Mook, voet St. Jansberg, in schrale graslandvegetatie langs provinciale weg, 46.23 (B. Odé).
- Carex pulicaris* (Vlozegge): Flevostrand, recreatiestrand langs Veluwemeer, op laaggelegen deel van strand met schelprijk lemig zand, 26.37 (R. Beringen). — Een aanwijzing dat sommige Flevostrandjes overeenkomst vertonen met de duinen.
- Carex strigosa* (Slanke zegge): Brabantse Biesbosch, Lage Hof, tussen Catharinapolder en Nieuwe Merwede, griendcomplex op voedselrijke, kalkhoudende klei in getijdzone, 44.23 (A. Boesveld) / Biesbosch, polder De Dood, langs greppel in bos, 44.24 (B. Odé). — Na 1961 was deze soort uit westelijk Nederland verdwenen. De nieuwe vondsten zijn duidelijke aanwijzingen dat de ontwikkeling van de Biesbosch gunstig verloopt.⁶
- Carex sylvatica* (Boszegge): Nationaal Park Hoge Veluwe, fundament van niet gebouwd museum, noordzijde betonnen muur, 33.41 (opg. H. de Hoop).
- Carex vulpinoidea* (Ribbelzegge): gemeente Warnsveld, op reeds vier jaar lang braakliggende akker, 33.38, (K. Reinink & L.J. van den Berg).
- Catapodium rigidum* (Stijf hardgras): Bergen op Zoom, in centrum bovenop oud muurtje, 49.24 (R. de Zwart).
- Cerastium diffusum* (Scheve hoornbloem): Almeerderzand, recreatiestrand, 25.48 (B. Odé).
- Ceterach officinarum* (Schubvaren): Haarlem, in scheuren op van betonplaten gebouwde muur langs Leidse trekvaart, 25.31 (opg. A.H.H. Denters) / Epe, Burgse-enk, spontaan verschenen tegen terrasmuur op grond, 27.43 (opg. H.L. Menke).
- **Chaenorhinum origanifolium* (Marjoleinbekje): Groningen, Overpoort, tussen stoeptegels, zonnige gevelmuur, 7.43 (opg. A.H.H. Denters) / Dalftsen, muurtje rond NH-kerk, op verticale baksteenmuur ongeveer 2 dm boven trottoir, expositie noordoost, 21.57 (J.J. Kleuver) / Amsterdam, Kinkerbuurt, op trottoir en in straatgoot, 25.34 (opg. A.H.H. Denters) / Rotterdam-Centrum, Jufferkade, op verticale deel bakstenen muur, in voeg, west-expositie, 37.37 (P. & D. de Mey) / Rotterdam, Lemsterhoek, tussen straattegels, op voetpad, 37.47 (opg. P. & D. de Mey) / Nijmegen, St. Annastraat, 8 planten langs gevelmuur, op trottoir, 40.52 (opg. A.H.H. Denters) / Milheeze, kerkhof, op grevel voor grafzerk, 52.21 (opg. A.I. Reijerse & T. Verrijdt).
- Chaerophyllum bulbosum* (Knolribzaad): Huizen, Gooise zomerkade, massaal op dijktaf, vermoedelijk al jaren aanwezig, 26.52 (B. Odé) / Gennep, op grazige dijkberm langs Niers, die na hoogwater van 1995 versterkt is; de plant lijkt aangevoerd met grondmateriaal in 2001, ca. 50 exemplaren, 46.34 (A.I. Reijerse).

- Chenopodium bonus-henricus* (Brave hendrik): Amsterdam-Oost, langs gevelmuur aan Timorplein en aan rand bouwterrein Commelinstraat, 25.35 (opg. S. Flippo).
- Chenopodium botrys* (Druifkruid): Wesseem, Prins Mauritshaven, op industrieterrein, 58.52 (J.H.J. Klinckenberg).
- Chenopodium hybridum* (Esdoornzanzenvoet): Zutphen, Den Hoven, 15 planten op recent omgewoelde kleiberm, 33.36 (K. Reinink).
- Chenopodium murale* (Muurganzenvoet): Zutphen, Stokebrand, op paardenwei, 33.47 (K. Reinink).
- Chenopodium pumilio* (Liggende ganzenvoet): Herkenbosch, voormalig stationsterrein, tussen en langs rails, 58.55 (opg. G.M.T. Peeters).
- Chondrilla juncea* (Knikbloem): Blerick, industrieterrein Ubroek, op schraal talud van wegberm, 52.56 (opg. M. Feenstra; R. Huynen). — Een geheel nieuwe vindplaats van deze bijna verdwenen soort.
- Cicendia filiformis* (Draadgentiaan): Heidehoekse Vloed, recent geplagd terrein, komt overall verspreid voor, 41.11 (opg. N. Jeurink).
- Circaea × intermedia* (Klein heksenkruid): Edese Bos, aan zuidrand onder oude wintereiken, veel tuinafval in directe omgeving, twijfelachtig wild, 32.58 (R. Beringen) / Middachten, plant opgekweekt in tuin, 40.15 / Ratumse Beek, plant opgekweekt in tuin, 41.27 (B.H. te Linde). Zie ook *Gorteria* 28: 32 voor de vindplaatsen langs de Ratumse beek⁷, en *Gorteria* 27: 28.⁸ De eerdere vermelding van *Circaea alpina* in Middachten⁹ komt hiermee te vervallen.
- Cirsium oleraceum* (Moesdistel): Brabantse Biesbosch, op twee plekken op de dijk van Polder Vijf Ambachten, 44.24 (opg. E.J. Weeda; R. Beringen).⁶
- Cladium mariscus* (Galigaan): Lauwersmeer, Sennerplaat, middenin rietland, 6.16 (opg. J.E. Dijkhuis). — Een interessante nieuwe vestiging.
- Clinopodium vulgare* (Borstelkrans): ten westen van Kloppeven, op oeverwal, 58.43 (opg. P. van der Wiel).
- Conopodium majus* (Franse aardkastanje): Duin en Kruidberg, 25.21 (K. Piël). De eerste vondst van deze zeer zeldzame soort in de duinen.¹⁰
- **Conyza bonariensis* (Gevlamde fijnstraal): Haarlem-Centrum, Korte Herenstraat, langs zuid-geëxponeerde gevelmuur, tussen trottoir en verwaarloosde geveltuint, 25.31 / Rotterdam, emplacement aan Marconistraat, enkele honderden, 37.35 (opg. A.H.H. Denters) / Rotterdam, sloopsterrein Radiostraat, 37.36 (R.W.G. Andeweg) / Middelburg, op enkele plekken op kades tussen plaveisel (keien) en langs gevelmuren, vele tientallen, mogelijk honderden, 48.23 (opg. A.H.H. Denters).
- ***Conyza sumatrensis* (Hoge fijnstraal): Haarlem, Prinsenhof, in kruidentuin als onkruid, 25.31 / Amsterdam-Oudwest en Amsterdam-Rivierenbuurt, op vele plekken, waaronder omgeving Westerpark, Kinkerbuurt, Staatsliedenbuurt, op bedrijventerrein, langs gevelmuren en basaltglooiingen in 25.34 en 25.35 / Den Haag, Surinamestraat, langs gevelmuur, 30.45 (A.H.H. Denters) / Utrecht-Centrum, Minnebroederstraat, tussen straatstenen en tegen gevel van huis, voedselrijk, vrij vochtig, 31.48 / Utrecht, omgeving van nieuwbouwwijk aan de Gansstraat, in stegen en in bloembakken, op zonnige en schaduwrijke plekken, 31.58 (opg. W. Vuik) / Rotterdam-Centrum, op binnenplaats (parkeerterrein), 37.37 (opg. A.H.H. Denters) / Rotterdam, Achterhaven, braakliggend industrieterrein, 37.37 (opg. R.W.G. Andeweg) / Rotterdam, Diergaarde Blijdorp en Noordereiland, 37.37

- (opg. F. Brekelmans) / Slikken van de Heen, spontaan, 43.43 (B. Odé) / Oostburg, Zuidzandse straat, alleenstaand langs trottoir, 54.11 (A.J. de Zwart).
- Corrigiola litoralis* (Riempjes): Snoeiijinksbeek, in afgegraven weiland (natuurontwikkeling), 29.52 (opg. J.W. Bielen) / Enschede, bij Medisch Spectrum Twente, op rand plaveisel / plantsoen, 34.18 (opg. A.H.H. Denters).
- Cotula coronopifolia* (Goudknopje): opgespoten eiland Vossemeer, in laag, slikkig grasland, enige honderden vierkante meters, 21.42 (opg. J.J. Kleuver) / Dintelse Gorzen, drooggevallen kreektrand (slikken zijn droger geworden door waterstandverlaging), 43.45 (opg. C.J.P. van Oers). — In het floristisch meetnet langs de grote rivieren en zoete delta wordt een duidelijke toename van deze soort gesignaleerd.
- Crambe maritima* (Zeekool): Scheveningen, Binnenhaven, één plant op spoellijn hoog op zandstrandje, 30.44 (opg. A.H.H. Denters).
- Crassula helmsii* (Watercrassula): bij Lattrop, in zeer recent gegraven kikkerpoel in akkerperceel, 29.21 (E. Broos) / bij Mill, in vijf jaar oude poel (natuurontwikkeling) langs waterloop, verscheidene vierkante meters, 46.31 (A.I. Reijerse)
- Crassula tillaea* (Mosbloempje): Terschelling, Midsland, bij de gereformeerde kerk in schraal grasgazon, 1.52 (K. Reinink) / Texel, De Hors, naast keet op kaal duinzand langs pad in duinen, 9.44 (opg. M.P. van Veen).
- **Crataegus crus-galli* (Hanendoorn): Staverden, berm van Postweg, zuidzijde, vijf –mogelijk aangeplante– exemplaren tussen andere struiken, 26.58 (opg. E. de Boer) / Korendijkse Slikken, spontane vestiging, 43.14 (B. Odé) / St. Agatha, Maasoever, 46.33 (opg. A.I. Reijerse).
- Crepis vesicaria* subsp. *taraxacifolia* (Paardenbloemstreepzaad): Polmerswaard, ten zuidwesten van Rhenen, langs transportpad (vrachtauto's met klei) in recent ontkleide uiterwaard, 39.26 (opg. D. Prins).
- Crithmum maritimum* (Zeevenkel): Maassluis, Nieuwe Waterweg, op spoellijn van basaltglooiing, forse plant, 37.34 (opg. A.H.H. Denters; B. Odé).
- Cruciata laevipes* (Kruisbladwalstro): Schiermonnikoog, Westerhofpad, langs schelpenpad, op laaggelegen, vochtige locatie, vitale populatie van ca. 1 m², 2.36 (T. Westra).
- Cynoglossum officinale* (Veldhondstong): Groningen, Hereweg, braakliggend terrein, 7.43 (opg. J.P. Bulk).
- **Cyperus eragrostis* (Bleek cypergras): Borculo, terreintje met ingezaaide soorten, 34.43 (B. te Linde & L.J. van den Berg) / bij Gemert, Peelse Loop, op kale oever, 51.17 (R. Barendse).
- Cystopteris fragilis* (Blaasvaren): Middelburg, Kinderdijk, één plant op oude, vochtige kademuur, 48.23 (A.H.H. Denters).
- Dactylorhiza incarnata* (Vleeskleurige orchis): Eemshaven, aan rand van plas tussen rietkraag en wilgen, 3.46 (opg. V. Gooskens).
- **Daphne laureola* (Zwart peperboom): Delft, Kanaalpad, sinds 1999, 37.15 (R.W.J.M. van der Ham) / Rockanje, zuidoostzijde Tenellaplas, één struikje, 1 m hoog, zes jaar oud, 37.31 (R. van der Meijden).¹¹
- Dianthus deltoides* (Steenanjer): Holtingerzand, in berm van zandweg, bloemkleur lijkt donkerder dan die van wilde exemplaren, 16.47 (opg. N. Jeurink) / Midden-Limburg, Meerlebroek, zuidoost van Beesel, in droge berm met heideachtige vegetatie, 58.35 (H. Reimerink).

- Dipsacus pilosus* (Kleine kaardebol): Utrecht, langs fietspad noord van station Lunetten, op overgang tussen gemaaide berm en bomensingel van vooral *Salix alba*, 31.58 (A.P.M. Baede).
- Dryopteris affinis* (Geschubde mannetjesvaren): bij Siegerswoude, twee planten in zandige berm, 11.27 / zuid van Oosterwolde, in open eikenaanplant, 11.58 (H. Waltje) / Heideveld, in greppel tussen weg en houtwal in *Hyperico pulchri-Melampyretum pratensis*, 16.35 (opg. P. Bremer) / Boswachterij Dwingeloo, noord van Nuilerbosch, in ongeveer 30 jaar oud bos op voormalige landbouwgrond (voedselrijker dan de dennenbossen in omgeving), vooral onder *Pinus nigra*, 17.42 (opg. M. Perdeck).
- Echinodorus ranunculoides* (Stijve moerasweegbree): Ede, De Ginkel, natuurontwikkeling Vlinderdas, op oever van recent uitgebaggerd ven / plas, 32.58 (opg. C.C. van Rijswijk) / Haagse Beemden, Het Strijpen (SBB), op oever langs sloot tussen het riet, 44.51 (A.A.P. Gladdines).
- Eleocharis ovata* (Eivormige waterbies): Sliedrechtse Biesbosch, Aert Eloyenbosch, tien polletjes, 38.54 (opg. E.J. Weeda)⁶ / Stevensweert, Maasplas, 60.12 (J.H.J. Klinckenberg). — Weer twee nieuwe vindplaatsen van deze teruggekeerde soort.
- Eleocharis quinqueflora* (Armbloemige waterbies): Landgoed Twickel, in soortenrijk schraalland aan Sluitedijk, 34.16 (opg. P. Bremer).
- Eleogiton fluitans* (Vlottende bies): Eerbeek, Coldenhove, bovenloop Eerbeekse beek, oude spreng, 33.44 (opg. M.A.P. Horsthuis).
- Equisetum sylvaticum* (Bospaardenstaart): West-Stellingwerf, De Hoeve, Jokweg, in bermgreppel onder oude laanbeplanting, enkele honderden, 16.15 (H.J. Jager).
- Equisetum telmateia* (Reuzenpaardenstaart): Dronten, Lage Vaart, visplaats De Kolblei, binnen parkeerlus op overgroeide mijnstenen verharding, 20.56 / Abbertbos, aan weerszijden van een brede zandige baan in aanplant van loof- en naaldbos, een zeer grote groeiplaats, verspreid over honderden vierkante meters, 21.51 en 21.52 (opg. L. Versnel) / Oosterhout, Domeinweg, op vochtige grond in nieuw park, 44.44 (P. van Ruth) / Breskens, Langeweg ter hoogte van Het Heem, vanuit zuidelijk sloottalud nu ook in aanliggende akker, samen met *E. arvense* (Heermoes), 48.42 (opg. A.J. de Zwart).
- Eragrostis cilianensis* (Stinkend liefdegras): Middelburg, Turfkaai, op kade tussen keien, 48.23 (opg. A.H.H. Denters).
- Erica cinerea* (Rode dophei): Kamp Soesterberg, 32.43 (P. Lansing). — Een legeradventief die zich mogelijk lang kan handhaven.
- Erodium lebelii* (Kleverige reigersbek): Breezanddijk, op zandig talud en in greppel, 10.41 (opg. H. Waltje).
- Eryngium planum* (Vlakbladige kruisdistel): Haarlem, pleintje in Rozenprieel, tussen plaveisel, 25.31 / Utrecht, Arthur van Schendelstraat, alom tussen plaveisel met veel andere neofyten, ongeveer 20 planten, 31.48 (opg. A.H.H. Denters).
- Erysimum cheiri* (Muurbloem): Haarlem, Sloterstraat, zowel op muurkroon als muur maar ook aan voet van gevelmuur, 25.31 (opg. A.H.H. Denters).
- **Euphorbia maculata* (Straatwolfsmelk): Lelystad, op oprit naar garage, 20.55 (B. Smit) / Midden-Limburg, Herkenbosch-station, spoorbaan IJzeren Rijn, op terrein met vrij veel adventieven, 58.55 (J.H.J. Klinckenberg) / Mariahoop, op kerkhof in grote plakaten op en tussen de graven, 60.24 (J.L.J. Egelmeers).

- Filago vulgaris* (Duits viltkruid): Ede-Wageningen, parkeerplaats NS-station, in boomspiegel onder Paardekastanje, meer dan 50 exemplaren, 10.57 (opg. R. Beringen) / Kadoelerveld, op braakliggende akker, 21.23 (opg. P. Bremer) / gemeente Tubbergen, Manderhei, Westcirkel, op droge stenige zandgrond op voormalige akker, 28.17 (C.G. Abbink-Meijerink) / ten noorden van Vorden, enkele tientallen planten in verlaten maisakker, 33.38 (K. Reinink) / Geldermalsen-West, langs N327, op braakliggend terreintje, 39.42 (opg. W. Vuik).
- Fumaria capreolata* (Rankende duivenkervel): Amsterdam-Plantage, Plantage Muidergracht, op zandige plaats in lage ligusterheg bij plantsoen, 25.35 (opg. A.H.H. Denters).
- Gagea lutea* (Bosgeelster): Zuid-Limburg, dichtbij Geuloever op zandige plek onder *Populus × canadensis*, 62.43 (opg. K.J. Brussee) / Appingedam, parkje ten zuiden van Nicolaaskerk, in boomspiegel, 7.27 / Groningen, Villa Volonte, in berm van pad op terrein verzorgingstehuis (voormalige buitenplaats), 7.53 (opg. J.E. Dijkhuis).
- **Galega officinalis* (Galega): Arcen, Eikenweerd, bovenrand winterbed van de Maas, 52.36 (R. Beringen).
- Gentianella amarella* (Slanke gentiaan): Amsterdamse Waterleidingduinen, Waterdellen, in droge zone van gemaaide, jonge duinvallei/kanaaloever in infiltratiegebied, ca. 60 exemplaren over 2 m², 24.48 (opg. J. Mourik). — Na tientallen jaren afwezigheid weer terug.
- Geranium columbinum* (Fijne ooievaarsbek): Amsterdam-Westerdok, Westerdok-eiland, op voormalig spooreplacement, in zoom van struiken, tientallen planten, 25.35 / Hengelo, braakliggend terrein aan Enschedestraat, groeiplaats ligt in het noordwesten direct tegen spoor, op open droog deel, 28.57 (opg. A.H.H. Denters).
- Geranium lucidum* (Glanzige ooievaarsbek): gemeente De Marne, noordzijde van gehucht Molenrij, onder aangeplante struiken en bomen in overhoek, op klei, 3.51 (P.A. Slim) / Pieterburen, Wilgepad, op klei, onder beplanting van houtige gewassen, 3.52 (opg. P.A. Slim) / Lochem, in bosrand nabij verbindingkanaal Berkel-Twentekanaal, in beschaduwde berm, ca. 20 planten, 34.32 (opg. A.H.H. Denters) / Rhenen, bij station op steenglooijing, 39.26 (opg. J. Pellicaan) / Nijmegen, Daalseweg-Poeyenstraat, langs straatkant en tegen gevelmuur, honderdtal, 40.52 (opg. A.H.H. Denters).
- Geranium purpureum* (Klein robertskruid): Utrecht, Centraal Station, op grind tussen rails van perron, zeker niet vol in de zon, ca. 15 bloeistengels, 31.48 (opg. A.H.H. Denters) / Venlo, hoofdstation-NS, op vrijwel onbegroeid spoor, in luwte van perron, ca. 25 planten, 52.56 (opg. M. Feenstra).
- Geranium rotundifolium* (Ronde ooievaarsbek): Haarlem, Gasthuissingel en Haarlem-Rozenprieel nabij Kampersingel, tussen straatstenen bij lantaarnpaal, 25.31 / Amsterdam-West, Staatsliedenbuurt, Van Hogendorpstraat, op trottoir en onder heg, ca. 40 planten, 25.34 (opg. A.H.H. Denters) / Amsterdam, Arent Janszoon Ernststraat, noordkant achter de VU, op stoep, 25.44 (opg. C. Biemans) / Hengelo, Enschedesestraat, hoek braakliggend terrein, aan parkeerplaats, bij uitrit, enkele planten, 28.57 (opg. A.H.H. Denters) / Gendtse Polder, 40.53 (B.H. te Linde).
- **Geum macrophyllum* (Groot nagelkruid): bij Hattem, in opgaand zomereikenbos langs rand zogenaamd Algemene Veen (Geldersch Landschap), een vijftiental

- planten, waarvan er enkele reeds eind april bloeiden, op zandgrond, 27.15 (opg. H.L. Menke) / station Driebergen-Zeist, op het grindbed van spoorlijn, 32.52 (opg. J. Pellicaan) / Oosterbeek, spoorberm bij NS-station, grazige taludberm met noord-expositie, 40.12 (opg. A.H.H. Denters) / Oosterbeek, in bebouwde kom en bij de Hemelse Berg langs bospad bij vijver, 40.22, (E.J. Weeda).
- Glaucium flavum* (Gele hoornpapaver): ten zuiden van Julianadorp, in zeereep bij strandslag Drooghe Weert, op open zand met Helm, één bloeiende plant met veel zaailingen, 14.22 (opg. J. Poutsma).
- Gymnocarpium dryopteris* (Gebogen driehoeksvaren): Voorne's Duin, noordhellinkje, half onder meidoorn in duin met dichte struiklaag, meer dan 200 planten, 2 m², 37.41 (opg. P.P.M. van Laake) / Voorne, Quakjeswater, in duinbos, 37.51 (H. Meerman & R. van der Meijden).
- Gypsophila muralis* (Gipskruid): Amsterdam, Hoogte Kadijk, twee planten op trottoir tussen stoeptegels, mogelijk uitgezaaid, 25.35 (A.H.H. Denters) / Deursen, op erf van boerderij aan Dorpenweg, in ruderaal vegetatie op plek waar populieren geroid zijn, 45.17 (M. Michiels; Vegetatiewerkgroep IVN, Oss) / Maasarm bij Heyen, op gronddepot langs weg met veel adventieven (vogelzaad), 46.44 / Asten, in wegberm nabij tuin in buitengebied, 52.31 / Achterbosch, berm in buitengebied bij huis met grote tuin, geen duidelijke inzaai, 52.41 (opg. A.I. Reijerse).
- Herniaria hirsuta* (Behaard breukkruid): emplacement Stroe, tussen stenen van spooreplacement, 32.28 (opg. J. Pellicaan).
- Hierochloa odorata* (Veenreukgras): Hoge Veluwe, 't Veentje, in vochtig tot nat grasland met o.a. Gewone waternavel, Moerasviooltje en Moeraswalstro, mogelijk meer exemplaren in moeilijk toegankelijk gebied, 33.42 (opg. H. de Hoop).
- Hordeum jubatum* (Kwispelgerst): Berg en Terblijt, aan de rand van voormalige stortplaats/bosrand, 62.21 (opg. J.L.J. Egelmeers).
- Hordeum secalinum* (Veldgerst): Flevoland, kruising Meerkoetenweg en Knarweg, in wegberm langs slootkant, 26.24 (opg. E. de Boer). — De eerste vondst in Flevoland.
- Hottonia palustris* (Waterviolier): zuid van Sint Kruis, Sarah Beytsweg, vegetatief in sloot langs boomgaard, 54.31 (opg. A.J de Zwart).
- Huperzia selago* (Dennenwolfsklauw): Beerta, Beersterplas (voormalige zandwinplas), open zandgrond op noordhelling aan oever, 8.52 / Veendam golfterrein, op iets vochtige zandgrond van sloottalud / Muntendam, spontane vestiging in heemtuin, natuurontwikkelingsgebiedje op afgegraven cultuurgrond / Sappemeer, Adriaan Tripbos, open vochtige zandgrond van flauw aflopend sloottalud, 12.17 (opg. B. Oving) / Metbroekbosch (Natuurmonumenten), recent gegraven plasjes met leembodem, 13.32 (opg. D. Blok) / Stadskanaal, bij rioolwaterzuivering, langs slootkant met noord-expositie, tussen Dophei en Veenpluis, 13.41 (opg. M. Leeuwerke) / Kuinderbos, De Veenkuilen, op zandgrond langs plas op overgang droog grasland en rietvegetatie, 16.41 (opg. J. Runhaar) / watergang ten oosten van Wezup, op schraal talud, 17.36 (S. Meyer-Janse) / Sprang-Capelle, Labbeget, in 1989 afgegraven gebied, 44.36 (opg. A. Wagemakers). — De laatste jaren herstelt de soort zich als een reactie op meer dynamisch terreinbeheer.
- Hypochaeris glabra* (Glad biggenkruid): Vlissingen-Oost, industriegebied, 48.34 (opg. J.E. Dijkhuis).

- **Impatiens balfourii* (Tweekleurig springzaad): Utrecht, Leidseweg, tussen straatstenen bij ingang PTT-bedrijf, behoorlijk schaduwrijk, vrij vochtig, 31.47 / Utrecht-Oudwijk, tussen oude zandige straatstenen nabij Van de Weteringstraat, ca. 20 bloeistengels, 31.48 / Utrecht-Tolsteeg, oude steeg van de Soestdijkstraat, vochtig, voedselrijk, deels schaduwrijk deels zonnig, 31.58 (opg. W. Vuik).
- Impatiens capensis* (Oranje springzaad): gemeente Haarlemmermeer, op diverse plekken bij Rijsenhout en Aalsmeer, langs slootkanten, langs de Ringvaart en langs de oever van de Westeinderplas, flinke populaties van wel rond de dertig planten, 25.53 (J. Bakker) / Hengforderwaarden, langs voetpad, 27.55 (opg. A. de Gelder) / Tiel, op zeer steile, nieuwe dijk aan de Echtdelsedijk, tussen stenen onderaan de waterkant, vrij ruig, zuid-expositie, 39.44 (opg. W. Vuik). — Deze soort vertoont een flinke toename met name in het rivierengebied.
- Inula conyzae* (Donderkruid): Utrecht, bovenop muur werfkelder op hoek Groenstraat-Nieuwe Gracht, kalkrijk, vrij vochtig en behoorlijk zonnig, 31.48 (opg. W. Vuik).
- Isoetes lacustris* (Grote biesvaren): Beuven, Strabrechtse Heide, 51.57 (A. Boesveld). — Beide biesvarensoorten zijn hier weer terug.
- Juncus alpinoarticulatus* subsp. *alpinoarticulatus* (Alpenrus): Ringselven, zeer nat, mogelijk periodiek onder water staand perceeltje vlakbij veld met Galigaan, 57.36 (opg. N. Jeurink).
- Juncus capitatus* (Koprus): Aalst, natuurontwikkeling Tongelreep, in poel langs Tongelreep, 51.55 (KNNV Eindhoven FWG).
- Juncus ensifolius* (Zwaardrus): Utrecht-Noord, aan waterkant van nieuw natuurontwikkelingsgebied pal aan De Vecht, ongeveer 30 bloeistengels op flauw talud, 31.47 (opg. W. Vuik) / oost van Hellevoetsluis, één pol in pas aangelegde natuurvriendelijke oever, 37.53 (A.H.J. Freijssen; opg. J.J. de Ligt).
- Juncus filiformis* (Draadrus): Steenwijkerwold, bij kanaal Steenwijk-Ossenzijl, 16.44 (opg. P. Bremer).
- Juncus gerardi* (Zilte rus): Waalwijk/Besoijen, op braakliggend terrein, waarschijnlijk opgespoten voor industrie, ca. 30 planten, 44.37 (opg. P. van Ruth).
- Juncus squarrosus* (Trekus): Delfzijl Industrierrein Factorij 1, op open, vochtige, opgebrachte zandgrond 7.28 (opg. B. Oving).
- Kickxia elatine* (Spiesleeuwenbek): Boskant, boomkwekerij gebr. Berk, in minder geschoonde strook in bomenrij op lemig zand, 51.14 (opg. J.H.P. Bruinsma).
- Kickxia spuria* (Eironde leeuwenbek): Buren, tichelterrein van Staatsbosbeheer, kleidijkje met wandelpad, 39.32 (opg. J. Pellicaan).
- Lathyrus aphaca* (Naakte lathyrus): Oudenbosch, langs spoorbaan, 43.58 (opg. J.C.M. Stoop-Kalis).
- Lathyrus hirsutus* (Ruige lathyrus): Amsterdam-Noord, Tuindorp Oostzaan, in voedselrijke, zandige, vochtige berm van industrierrein, ca. 100 planten, 25.25 (opg. A.H.H. Denters).
- Lathyrus japonicus* (Zeelathyrus): Groningen, De Marne, Lauwersoog, Zeehaven, tussen cementblokken van strekdam, 2.56 (H.J. Jager) / Noord-Holland, Afsluitdijk, Zeedijk, halfweg dijkhoogte, 9.58 / Friesland, Afsluitdijk, Zeedijk, op basalt, ca. 4 m boven laag water, 10.31 (H.J. Jager & Ph. Sollman) / Breezanddijk, op zeedijk aan IJsselmeerkant, 10.41 (opg. H. Waltje)

- Lathyrus nissolia* (Graslathyrus): Vlissingen-Oost, op viertal plekken in industriegebied, 48.34 (opg. J.E. Dijkhuis).
- Leersia oryzoides* (Rijstgras): Emmen, oever nieuwbouwwijk Spechtenveld, 17.58 (S. de Goeij) / westkant Vischplaat in Biesbosch, langs beschaduwde oever (achter vooroeververdediging) in wilgenbos, één pol, 44.23 (opg. R. Beringen).
- **Lemna turionifera* (Knopkroos): Rotterdam, Van Overschiese dorpsstraat-Kleinpolderkade, 37.36 (opg. J.H.P. Bruinsma) / Rotterdam, in vijver BAM, 37.36 (opg. A. van Heerden).
- Lepidium campestre* (Veldkruidkers): Tienray, in wegberm, 52.35 (A.I. Reijerse).
- Lepidium graminifolium* (Graskers): Rotterdam, Waterstad, Jufferkade, plant wortelend tussen twee afdekplaten aan de kade, grote plant op kade aan Leuvenhaven, 37.37 (opg. A.H.H. Denters).
- Lepidium heterophyllum* (Rozetkruidkers): Utrecht-Transwijk, braakliggend terrein aan Europalaan, tussen bielzen, gravel vermengd met grind, vrij droge, open, voedselrijke standplaats, ongeveer 40 planten met ca. 25 bloeistengels, 31.58 (opg. W. Vuik) / Vrijhoeve-Capelle, op grazig deel van voormalige spoordijk, 1 m², 44.36 (opg. P.P.M. van Laake).
- **Linaria purpurea* (Walstroleeuwenbek): Haarlem-Rozenprieel, op kade tussen straatstenen langs Spaarne, 25.31 / Amsterdam-Oud Zuid, Stadionweg ter hoogte van Brahmsstraat, langs straatkant op plaveisel, 25.45 (opg. A.H.H. Denters) / Noordwijk Zoutmanstraat, tussen straattegels, 30.17 (J.M. de Graaf) / Utrecht, braakliggend terrein Troelstralaan, tegen kale gevel op hoek Tiendstraat/Kerkweg en in Utrecht-Voordorp in berm aan de Aartsbisschop Romerostraat, 31.48 / Utrecht-Nieuwegein, op vluchtheuvel bij kruising Ravenswade/N408, 31.58 (opg. W. Vuik) / Delft, Oude Delft, op trottoir, meerdere planten, 37.15 (opg. A.H.H. Denters) / Brakel, tussen ruigte op Waaldijk, op omgewoelde voedselrijke kleigrond, 38.58 / Geldermalsen, rommelhoek van fabriek aan parallelweg van provinciale weg N327, 39.42 / Tiel-West, bovenop heuvel op ruderaal terrein aan de Zoelensestraat, 39.44 (opg. W. Vuik) / Aanlegsteiger pontje Varik-Heerwaarden bij toren Varik, langs de steiger in het gras / Buitenzijde Waalbandijk bij Hasselt, tussen basaltblokken, reeds voor derde jaar aanwezig, dus standhoudend na inzaai tijdens dijkverzwaring, 39.53 (opg. F. Lippe) / Nijmegen-Centrum, Daalseweg, op trottoir, vluchtheuvel, bij lantaarnpalen, ca. 20 planten, 40.52 (opg. A.H.H. Denters) / Sambeek, in wegberm langs heg in uiterwaard, 46.44 (opg. A.I. Reijerse).
- Linum catharticum* (Geelhartje): Fochteloërveen, langs fietspaden, op kalkrijk zand, 12.41 (opg. H. Waltje).¹²
- Listera ovata* (Grote keverorchis): Hoge Veluwe, Veentjesweide, aan oever van plas met waterlelies, al een paar jaar maar één exemplaar, 33.42 (opg. H. de Hoop).
- Lithospermum officinale* (Glad parelzaad): Sleeuwijk, noordzijde van Merwededijk nabij de haven, bij aanlegplaats van veerpont, 38.56 (opg. A.H. van den Berg).
- Littorella uniflora* (Oeverkruid): Nieuwkuyk, op de oever van plas (natuurbad), 45.31 (opg. A.H. van den Berg & H.G. Kreeftenberg)
- Lobelia dortmanna* (Waterlobelia): Heidehoekse Vloed, op recent geplagd terrein, 41.21 (opg. N. Jeurink).
- Lobelia inflata* (Blaaslobelia): bij 't Harde, zeer waarschijnlijk aangevoerd langs verhard pad bij waterwinning, 27.22 (H. Dekker / KNNV-Epe/Heerde).

- Ludwigia grandiflora* (Waterteunisbloem): IJsselmuiden, in sloot, 20 m², 21.43 (opg. M. Koopmans) / Reeuwijkse Plassen, Korssendijk-Klein Elfhoeven, woekerend op oever van voormalige baggersloot en in het water, 38.13 (E. Leusink).
- Ludwigia palustris* (Waterlepelkje): bij Tubbergen, natuurontwikkeling Baasdammerbeek, afgegraven perceel, 28.27 (opg. J.W. Bielen).
- Luronium natans* (Drijvende waterweegbree): Tripscompagnie, in ondiepe, 's zomers heldere sloot, 12.17 / Nieuwe Pekela - Heeresveld, in ondiep gedeelte van gegraven zwemplas, op zandbodem, 13.21 (opg. B. Oving). — Nieuwe noordelijke vindplaatsen van deze Europees bedreigde soort.
- Luzula pilosa* (Ruige veldbies): Walcheren, bij Oostkapelle, Berkenbos, enkele tientallen planten aan beide zijden van ruitpad, 42.52 (R. Bijl).
- Lycopodiella inundata* (Moeraswolfsklauw): Kuinderbos, in plas, ca. tien jaar oud natuurontwikkelingsgebied, 16.41 (opg. P. Bremer) / Delfzijl, Borgsweer, op open, vochtige, in het verleden aangevoerde zandgrond langs vijver, 8.21 (opg. B. Oving).
- **Meconopsis cambrica* (Schijnpapaver): Amsterdam, Begijnhof, overal langs gevelmuren, in vochtige tuinen, tussen stoepstenen, overhoekjes, honderden, 25.35 (opg. A.H.H. Denters) / Utrecht-Centrum, Springweg, tegen schaduwrijke muurgevel, voedselrijk, wat zanderig, ongeveer honderd planten met vijftien bloestengels, 31.48 / Utrecht-Lunetten, in steegje van Kollumerland, tegen gevel van huis, vrij vochtig, met zon en schaduw, 31.58 (opg. W. Vuik).
- Medicago arabica* (Gevlekte rupsklaver): Wessem, langs de Maas in stroomdalgrasland, 58.53 (J.H.J. Klinckenberg).
- Medicago minima* (Kleine rupsklaver): Stroe, zuidzijde ballastbed spoorlijn, 32.28 (opg. J. Pellicaan).
- Mentha pulegium* (Polei): Hengelo, op braakliggend terrein aan Binnenhavenstraat hoek Heideweg, 34.17 (opg. A.H.H. Denters) / Erlecom, Waaloever, 40.54 (B. Odé).
- Mespilus germanica* (Mispel): Zeeuws-Vlaanderen, Heille, in berm tussen zandpad en sloot, 53.28 (opg. A.I. Reijerse).
- Mibora minima* (Dwerggras): bij Rhenen, op zandig, ruderaal terreintje waar verbouwing plaatsvindt; vermoedelijk dus snel verloren, 39.26 (F. Bos).
- Mimulus guttatus* (Gele maskerbloem): Den Helder, De Schooten, verwilderd voorkomend op voormalig circuit ATB-crossbaan in park Quelderduyn, 9.53 (J.K. Schendelaar) / ten oosten van Drachten, onderin sloot op net droog lemig zand, 11.26 (H. Waltje) / bij Lhee, in berm van fietspad, 17.32 (J.K. Schendelaar).
- Minuartia hybrida* (Tengere veldmuur): Leiden, Nieuwstraat, tegen pui nabij hoek met Hooigracht, reeds in 1984 door J. Runhaar verzameld op ongeveer een halve kilometer afstand bij de Pelikaanhof, 30.37 (T. Westra).
- Misopates orontium* (Akkerleeuwenbek): bij Sint Jansklooster, in natuurontwikkelingsgebied Kadoelerveld op afgegraven voormalig grasland, één plant, nu in 2003 twee exemplaren, 21.14 (opg. P. Bremer).
- Monotropa hypopitys* (Stofzaad): Meinweg, ten westen van het Elfenmeertje, in doorgeschoten eiken-hakhout, 58.56 (opg. G.M.T. Peeters).
- Montia fontana* subsp. *fontana* (Groot bronkruid): Sassenheim, park Rusthof, in natte tot vochtige grasveldjes in loofbos, 30.18 (W.L.M. Tamis).

- Myosotis stricta* (Stijf vergeet-mij-nietje): Bergen op Zoom, industriegebied De Lage Meren, op zandstrook langs spoorlijn, 49.25 (R. de Zwart).
- Najas marina* (Groot nimfkruid): Lopik, Collegewaard, in een in 1990 gegraven vrij ondiepe plas in uiterwaard 38.25 (opg. C. de Leeuw). — Een bijzondere vondst in het rivierengebied.
- Nepeta cataria* (Wild kattenkruid): Sprengenberg, Oude Deventerweg, in berm tussen fietspad en onverharde weg, 28.41 (opg. J.H. Alferink) / America-Kronenberg, Amerikaanse weg, aan rand van houtwal met eiken en berken naast braam, 52.44 (opg. M. Feenstra).
- Nepeta x faasseni* (Grijs kattenkruid): Afsluitdijk, in voegen tussen tegels van steenglooiing aan IJsselmeerzijde, zowel in hok 9.48 als in hok 10.32 (R. Beringen).
- Oenanthe crocata* (Dodemansvingers): industrieterein Vlissingen-Oost, zandige berm in de duintjes van De Kaloot, temidden van hoge grassen, 48.44 (A.I. Reijerse & P.F. Stolwijk).¹³
- Oenanthe lachenalii* (Zilt torlkruid): De Abbert, in nat hooiland met onder andere *Ophioglossum vulgatum*, 21.52 (B. Odé).
- Ophrys apifera* (Bijenorchis): recreatiegebied 'De Bernisse', rand van essenbos, 43.14 (opg. J.J. de Lig) / Hoekse Waard, bij Zuid-Beijerland, mini-camping Veldhove, een honderdtal planten in 11 jaar geleden aangelegd productiebos (voordien akkerland), 43.15 (H.P. Steenbeek-Duitemeijer & T. van Belle).
- Oreopteris limbosperma* (Stippelvaren): Kuinderbos, in bosgat, 16.41 (opg. P. Bremer) / Alkmaar, Hoeverweg, recent met duinzand aangevulde, verstoorde, niet erg schrale berm, 19.22 (opg. A.G. Swolfs) / Den Aalshout-Den Bug, vooral juveniele planten in diepe bosgreppel, 27.17 (opg. P. Bremer) / Kozakkenput (Utrechts Landschap), in westelijke berm van vochtig bospad in bos met Zomereik en Grove den, 32.42 (opg. P. Lansing) / Wouwse Plantage, Zurenhoek, temidden van veel *Blechnum spicant* in natte greppelkant met veel rottende bladen, 49.35 (C.J.P. van Oers).
- **Ornithopus compressus* (Geel vogelpootje): Horst, schrale, open, zandige berm met meer dan vijfhonderd exemplaren Klein vogelpootje en meer dan vijftig Serradelles, 52.45 (opg. M. Feenstra).
- Orobanche hederæ* (Klimopbremraap): Den Helder, De Schooten, tussen Klimop op strook bij parkeerplaats, aan oostzijde van siermuur, ca. 280 exemplaren, 9.53 (J.K. Schendelaar) / Leiden, op met Klimop begroeide middenberm aan de Langegracht, enkele tientallen, 30.37 (opg. R. van der Meijden).
- Orobanche rapum-genistæ* (Grote bremraap): Eersel, fietspad Rosheuvel, tegen raster van paardenwei, op drie bremplanten in berm fietspad, 57.12 (opg. J. Pellicaan).
- Oxycoccus macrocarpos* (Grote veenbes): Tilburg, Huis ter Heide, Leikeven, in vochtige heide, 44.57 (G. Kierkels & M. Schelle).
- ***Panicum schinzii* (Zuid-Afrikaanse gierst): Zuidwolde, 22.21 (opg. J.A. Hospers) / Lijmers, Loil bij Didam, oost van de molen, in wegberm en akkerrand, 40.26 (Ph. Sollman) / Didam, op diverse plaatsen in maïsvelden, op vochtige, slem-pige grond, 40.36 (A.J. Hertog) / Montferland, bij Braamt, in maïsveldje langs doorgaande weg op iets verdichte bodem, 40.37 (Ph. Sollman) / Afferden, 46.45 / Venray, aan rand van maïsakker, 52.14 (A.I. Reijerse).¹⁴

- Parentucellia viscosa* (Kleverige ogentroost): Eemshaven, oostelijk deel, 3.46 (opg. V. Gooskens) / Maarssenbroek, gemeente-depot aan Floraweg, ca. 30 exemplaren, 31.47 (opg. H. Wolters) / Sleeuwijk, noordzijde van dijktaud Merwede, 38.56 (opg. A.H. van den Berg).
- Parietaria judaica* (Klein glaskruid): Zwolle, enkele planten in stoeptuintje en tussen tegels, 21.55 (opg. P. Bremer) / Herten bij Roermond, in bos op zuidelijke Maasoever, 58.44 (R. Beringen).
- Parnassia palustris* (Parnassia): Blaricum, voorland Stichtse Brug, open vochtig grasland op 15 jaar geleden opgespoten grond, 26.52 (opg. M. van Eijk).
- ***Pastinaca sativa* subsp. *urens* (Brandpastinaak): Den Bosch, langs goederenspoortje op ruige overhoek, Paardskerhof, planten tot 2 m hoog, 45.32 (opg. A.H.H. Denters) / Laakerweerd, enkele planten in ruigte op talud langs Maas, 60.11 / Eijsder Beemden, ruigte op helling naast Maasplas, ongeveer vijf planten, 61.38 (opg. R. Beringen).
- **Persicaria capitata* (Kogelduizendknoop): Enkhuizen, Oude Haven, langs gevelmuur, verscheidene planten, 20.12 (opg. A.H.H. Denters) / Heemstede, Algemene Begraafplaats, soms verwilderd tussen grafzerken, 25.41 / Noordwijk, Wassenaarsestraat en Marcellusstraat, tussen straattegels, 30.17 (opg. J.M. de Graaf) / Utrecht-Centrum, boven op muur in steeg aan achterkant van 't Hoogt, in de schaduw, maar ook in volle zon, 31.48 / Utrecht-Centrum, Vaartse Strand, tussen oude straatstenen en tegen gevel, vrij vochtig en voedselrijk, 31.58 (opg. W. Vuik) / Deventer-Centrum, Muggeplein, langs gevelmuur en op stoepstenen, vrij grote groeiplek, 33.16 / Goedereede, ongeveer tien planten op havenmuur en langs gevelmuur, 36.58 (opg. A.H.H. Denters) / Rotterdam, Kapershoek, tussen de trottoirtegels, 37.36 (opg. P. & D. de Mey) / Middelburg, Spuistraat, tussen stoeptegels, 48.23 (opg. A.H.H. Denters).
- Petrorhagia prolifera* (Mantelanjer): Enschede, Kanaalstraat, tussen plaveisel op weinig gebruikte inrit, 34.17 (opg. A.H.H. Denters).
- Petroselinum segetum* (Wilde peterselie): Henricusdijk, op twee plekken: bovenzijde knik talud op overgang van gemaaid naar begraasd (schaapskudde) gedeelte en op kale grond half onder een meidoornstruik; beide planten hebben niet gebloeid, 48.51 / Brugse Vaart (langs golfbaan), op smalle strook in berm met akkerkruiden (dankzij ingraven kabel vorig jaar), forse frisgroene planten waarvan er echter in juni enkele plotseling bruin werden, 54.11 (opg. A.J. de Zwart).
- Phegopteris connectilis* (Smalle beukvaren): Rechterense Veld, Bokkenberg, in diepe bosgreppel, één kloon met zeven bladen, recente vestiging, 27.17 (opg. P. Bremer).
- Pilularia globulifera* (Pilvaren): Ede, natuurontwikkeling Vlinderdas, in verbrede sloot, 32.58 (opg. F. Berendse).¹⁵
- Pistia stratiotes* (Watersla): op diverse plaatsen rond Meppel, 21.16, 21.17, 21.25 (P. Venema).¹⁶
- Poa bulbosa* (Knolbeemdgras): Flevostrand, op zeer droog en schaars begroeid recreatiestrand langs Veluwemeer, 26.37 (R. Beringen).
- Polycarpon tetraphyllum* (Kransmuur): Wijk bij Duurstede, langs de Wal, tegen muur en tussen straattegels, 39.23 (opg. J. Pellicaan).

- Polystichum aculeatum* (Stijve naaldvaren): Enkhuizen, Zuiderhavendijk, op grachtmuur, 20.12 (opg. A.H.H. Denters) / Abbertbos, in bosaanplant met onder andere Zomereik, tussen Brede stekelvaren en Mannetjesvaren, zwakke planten, 21.52 (opg. L. Versnel) / Schiedam, Oude Kerkhof, vrijstaande muur rond tuin straatzijde, 37.36 (opg. R.W.G. Andeweg) / Tiel, omgeving NS-station, op muur van oude bedrijfshal, noordwest-expositie, onder gebroken regenpijp, 39.44 (opg. W. Vuik).
- Polystichum setiferum* (Zachte naaldvaren): Bemelen-Cadier en Keer, in smalle bosstrook langs holle weg, 62.21 (opg. J.L.J. Egelmeers).
- **Potamogeton [Stuckenia] filiformis** (Draadfonteinkruid): Texel, in 8 duinplassen in het Moksloot-gebied en in de westelijke en oostelijke Horspolder, 9.43 (C.J.W. Bruin). — Een nieuwe inheemse soort!¹⁷
- Potentilla supina* (Liggende ganzerik): Amsterdam-Westerpark, terrein Westergasfabriek, slikkige open plek op bouwterrein (bodemsaneringslocatie), 25.35 (opg. A.H.H. Denters) / Herkenbosch, voormalig stationsterrein, op door stagnerend regenwater wat vochtig deel van terrein, 58.55 (opg. G.M.T. Peeters).
- Prunus × fruticans* Weihe (*P. domestica* × *spinosa*): in bos op Vogeleiland in het Zwarte Meer, spontaan, 21.24 (B. Odé).
- *Prunus laurocerasus** (Laurierkers): Babberich, zaailingen in plantsoen, 40.35 (B. te Linde & L.J. van den Berg) / Oostvoorne, Zeeweg, zaailingen in bosje, 37.32 (R. van der Meijden).
- Pseudofumaria alba* (Geelwitte helmbloem): Eindhoven-Centrum, Kleine Ring, in perkje tussen fietspad en stoep, 51.45 (opg. J. Spronk).
- Pulicaria vulgaris* (Klein vlooiekruid): Rotterdam, tussen Hazelaarweg en Hoge Limiet, berm in aanleg, ruderaal, 37.27 (R.W.G. Andeweg).
- Pyrola minor* (Klein wintergroen): Curfsgroeve, gedeeltelijk geëxploiteerde mergelgroeve, in bosje op steilrand boven waterplas, 62.11 (opg. K.J. Brussee).
- Radiola linoides* (Dwergvlas): De Borkeld, natuurherstelproject ten westen van Friezenberg, op geplagd terrein, 28.53 (opg. M.A.P. Horsthuis).
- Ranunculus ololeucos* (Witte waterranonkel): Ede, De Ginkel, natuurontwikkeling 'Vlinderdas', oever recent uitgebaggerde plas, 32.58 (opg. C.C. van Rijswijk).
- Rhinanthus minor* (Kleine ratelaar): Noordoostpolder, Espel, in berm Espelerringweg, 15.57 (opg. P. Bremer).
- *Ribes spicatum** (Noordse aalbes): Biesbosch, Toontjesplaat, in wilgenbos (doorgesloten vriend) en op nabijgelegen locatie langs kreek, 44.33 (R. Beringen). — Deze plant met klokvormige bloemen bloeit later dan *Ribes rubrum* en is hier vermoedelijk reeds langere tijd aanwezig. Mogelijk betreft het hier een oorspronkelijk inheemse soort.
- *Rostraria cristata** (Klein fakkelgras): Haarlem-Centrum, aan weerszijden Lange Annastraat tussen straatstenen en op de stoep, ongeveer 150 planten, 25.31 / Amsterdam, Prinseneiland, tussen straatstenen op parkeerplaats, ongeveer 100 planten, 25.35 (opg. A.H.H. Denters).
- Rumex thyrsoiflorus* (Geoorde zuring): Amsterdam, Oostelijke Eilanden, twee vindplaatsen op trottoir met beide slechts één plant 25.35 (opg. A.H.H. Denters).
- Saxifraga tridactylites* (Kandelaartje): Schijndel, op twee plekken: in zandige rand van spoorbaan west van kruising Rooiseweg en bij voormalig station, 45.54

- (opg. F. Lippe) / spoorwegovergang grens Nispen-Essen, tussen grind van spoorbaan, 49.36 (C.J.P. van Oers).
- Schoenoplectus pungens* (Stekende bies): opgespoten schiereiland in het Vossenmeer, op grens van open water en rietland in grasachtige vegetatie, enkele honderden bloeistengels, 21.42 (opg. J.J. Kleuver). — Alweer een nieuwe vondst uit de Veluwemeer-regio.
- Schoenus nigricans* (Knopbies): Eemshaven, toekomstig industrieterrein, moerassig opgespoten terrein, met oude bloeistengels, 3.47 (opg. W.J. Stouthamer).
- Scorzonera humilis* (Kleine schorseneer): Kootwijk, Maalberg, op gedeeltelijk geplagd heideveld met opslag van braam, 33.21 (opg. IVN-Lunteren-Barneveld).
- Scutellaria columnae* (Trosglidkruid): Brielse Gatdam, tussen Helm en Duinzwenkgras, waarschijnlijk oorspronkelijk uitgeplant of gezaaid, standhoudend, een flinke populatie, 37.31 (R. van der Meijden).
- Scutellaria minor* (Klein glidkruid): Oldeberkoop, Stuttebos, in blauwgraslandterreintje met onder andere *Carex panicea*, *Carex nigra* en *Cirsium dissectum*, 11.56 (F.H. Rudolphy).
- Senecio fluviatilis* (Rivierkruiskruid): Voorne, in duinbosje achter de gamandervallei, meer dan tien planten, 37.31 (R. van der Meijden).
- Senecio ovatus* (Schaduwkruiskruid): strookje bos tussen paardenpad en asfaltweg, 32.52 (opg. J. Pellicaan).
- **Setaria macrocarpa* (Chinese naalbaar): Amsterdam-Westerdokerland, op voormalig adventiefterrein, 25.35 (opg. A.H.H. Denters) / Vriezenveen, op aardappelakker op zandgrond, wisselteelt maïs, 28.25 (C.G. Abbink-Meijerink) / Utrecht-Centrum, braakliggend terreintje vlakbij NS-station, open, kaal, zand, vrij vochtig, behoorlijk voedselrijk, zonnig, 31.48 (opg. W. Vuik) / Zutphen, Den Hoven, enkele honderden planten op braakliggende akker, 33.36 (K. Reinink).¹⁸
- Sherardia arvensis* (Blauw walstro): Vierakker, stroomkanaal van Hackfort, op dijkhelling, zuid-expositie, groeiplaats van ruim 100 m², 33.47 (opg. K. Reinink).
- Silaum silaus* (Weidekervel): Berg, toegangsweg tot pontveer over de Maas, in braakliggende berm, 60.31 / Ulestraten Wijngaardsberg, aan rand van weiland onder afrastering, 62.11 (opg. E.N. Blink).
- Silene nutans* (Nachtsilene): Wannsumer heide, Wannsums ven, op walletje langs pad rond visvijver met struweel, al vijf jaar aanwezig, 52.25 (A.I. Reijerse).
- Sparganium angustifolium* (Drijvende egelskop): Apeldoorn, Boswachterij Ughelen-Hoenderloo, Salamandergat, in ven, frequent, 33.33 (opg. Ph. Sollman) / Meinweg, in door bomen omzoomd ven, 58.56 (J.H.J. Klinckenberg).
- Sparganium natans* (Kleinste egelskop): Boswachterij Dorst, 'De Vijf Eiken', op enkele jaren geleden opengemaakt deel van de ijsbaan, 44.55 (opg. P. van Ruth).
- Spiranthes spiralis* (Herfstschroeforchis): Goeree, Westduinen, lokaal in extensief beweide grasland op hellingen met zuidwest-expositie, 42.17 (N. Jeurink). — De grote groeiplaats blijkt in twee uurhokken te liggen.
- Stellaria neglecta* (Heggenvogelmuur): Bladel, 57.11 (J. Spronk).
- Torilis arvensis* (Akkerdoornzaad): Raamsdonkveer, dijk Oude Maasje, op tamelijk nieuwe dijk, bij fietspad, waarschijnlijk uitgezaaid, 44.35 (opg. P. van Ruth) / Tragel, zuidtalud binnendijk, in ruige vegetatie, begraasd door Belgische trekpaarden, deels nog bloeiend maar meest in zaad, 54.11 (opg. A.J. de Zwart).

- Trientalis europaea* (Zevenster): Munningsbosch, gemengd loof- en naaldbos, 60.14 (J.H.J. Klinckenberg).
- Trifolium fragiferum* (Aardbeiklaver): Appelscha, langs Hoofdtocht in berm tussen vaart en weg bij zijweg naar Duivezathe, 11.58 (opg. A. Klinkhamer).
- Trifolium micranthum* (Draadklaver): Haarlem-Centrum, op plaveisel bij Essenhofje, op vochtige half beschaduwde plek, 25.31 (opg. A.H.H. Denters).
- Triglochin maritima* (Schorrenzoutgras): Waalwijk-Besoijen, op braakliggend terrein, waarschijnlijk opgespoten voor industrie, ca. 30 planten, 44.37 (opg. P. van Ruth).
- Trisetum flavescens* (Goudhaver): Dijkshoorn, langs Damsterdiep-Lustige Maar, in berm van pad, tweede bloei, 7.35 (opg. J.E. Dijkhuis) / Groningen, Sterrebos, in bosrand, 7.43 (opg. J.P. Bulk).
- Utricularia australis* (Loos blaasjeskruid): Donkerbroek, Tjobbekampster waterlossing en Opsterlandse Compagnonsvaart, 11.47 (opg. A.I. Reijerse) / Dal van Ruiten Aa, Ronde Akkers, in plasje naast nieuw gegraven meander, 13.43 (A. Nieuwenhuijs) / Neerijnen, polder Over de Broekgraaf, langs de Mert, in sloot, samen met *Ricciocarpus natans*, 38.58 (opg. J.E. Dijkhuis).
- Valerianella rimosa* (Geoorde veldsla): Cortenoever, in winterroggeakkers, 33.47 (L.J. van den Berg, R.C.M.J. van Moorsel, A.J. Rossenaar, W.J. van der Slikke & T. Spruijt). — Deze uitgestorven gewaande soort werd hier na bijna 30 jaar weer gesignaleerd.¹⁹
- Verbascum blattaria* (Mottenkruid): zandweg ten zuiden van Budelco-terrein, in westelijke berm, 57.37 (opg. N. Jeurink).
- Verbascum lychnitis* (Melige toorts): Heicopsche Polder, Ringkade, 31.57 (opg. H.J. van der Meulen).
- **Verbascum pulverulentum* (Vlokkige toorts): Venray, talud watergang industrie-terrein, 5 planten, 52.14 (opg. A.I. Reijerse).²⁰
- Verbena officinalis* (IJzerhard): Groningen, voormalige Hunzencentrale, op niet meer in gebruik zijnd spoorwegemplacement, 7.44 (opg. J.E. Dijkhuis).
- **Veronica acinifolia* (Steentijmeprijs): Sint-Oedenrode, buurtschap Kremsele, Gasthuishoeve, in gerooide boomgaard met onder andere *Montia* en *Myosurus*, 51.14 (J.H.P. Bruinsma). — De tweede vindplaats in Nederland.²¹
- Veronica longifolia* (Lange ereprijs): Sliedrechtse Biesbosch, Louw Simonswaard, 44.14 (opg. E.J. Weeda)⁶ / Stroe, in strook langs spoorlijn, lijkt volkomen ingeburgerd, 32.28 (opg. J. Pellicaan) / Ulfterhoek, omgeving Groote Molenbeek, aan slootkant op 50 m van beek, groeiplaats oogt authentiek, 52.45 (opg. M. Feenstra) / Obbicht, één plant spontaan in kleigroeve, 60.31 (B. Odé).
- Veronica opaca* (Doffe ereprijs): Valburg, Woutersdijk, in berm van landweg bij enkele hopen zwart zand, 40.31 (opg. N. Jeurink).
- Veronica triphyllos* (Handjesereprijs): Thorn, in of nabij het dorp in een drietal kilometerhokken, onder andere Lindeveld en Baarstraat, in graanackers of braakliggende stroken dichtbij graanackers, 58.52 (opg. K.J. Brussee; E.N. Blink).
- Vicia lutea* (Gele wikke): Haarlem, Hekslootpolder, zuidzijde van Spaarne-oever, in ruige berm, 25.22 (opg. A.H.H. Denters).
- Vicia tetrasperma* subsp. *gracilis* (Slanke wikke): bij Cadzand, Mariastraat vlak voor – ten zuiden van – rotonde Potjes, in berm; ook ten noorden van genoemde

- rotonde in sloottalud en verspreid in aangrenzend kilometerhok, 47.58 / Barendijk, op zuiden gericht sloottalud, 48.51, (A.J. de Zwart).
- Viola persicifolia* (Melkviooltje): Elperstroom-De Reitma, SBB-reservaat in Pijpenstrootje-laagte in blauwgrasland, 17.25 (opg. G. Vos).
- Vulpia bromoides* (Eekhoorngras): Boswachterij Appelscha, Canadameer, hoog op de oever in droog zand, 11.58 (opg. H. Waltje).
- Vulpia ciliata* subsp. *ambigua* (Duinlangbaardgras): Oostvoorne, in berm van asfaltweg naar Groene Strand ter hoogte van De Duinrand, 37.31 (O. van Hest) / Maasluis, noordoever van de Nieuwe Waterweg, 37.34 (R. Beringen).
- Vulpia fasciculata* (Dicht langbaardgras): Amsterdam, noordelijke oeverlanden, Nieuwe Meer, open zand, vele tientallen, 25.44 (opg. A.H.H. Denters) / De Fazant, recreatiestrand langs Veluwemeer, op droog schaars begroeid zandstrand, 27.11 (R. Beringen).
- Vulpia membranacea* (Zandlangbaardgras): Muiderzand, recreatiestrand, 25.48 / Strand Horst, op recreatiestrand aan het Nuldernauw, 26.56 (B. Odé) / Laakse strand, op droog en schaars begroeid recreatiestrand langs Nijkerkernauw, 32.14 (R. Beringen).
- Xanthium strumarium* (Late stekelnoot): Friesland, Het Bildt, Westhoek, op zandig strandje onderlangs zeedijk bij kwelder, 5.35 (H.J. Jager & Ph. Sollman).
- Zostera marina* L. (Groot zeegras): Groningen, op bij eb drooggevallen wat iets ten noorden van de priel tussen Rottumeroog en Zuiderduin, wortelend in zand, 3.23 (J.D. Kruijer).

1. R. van der Meijden & B. Odé. 2003. Wachtkamer- en Standaardlijstsoorten 2003. *Gorteria* 29: 11–17.
2. R.W.J.M. van der Ham & F. Verloove. 2002. Venusharen in België en Nederland. *Gorteria* 28: 139–141.
3. N. Buiten. 2001. *Asplenium trichomanes* L. (Steenbreekvaren) op een kleine noordhelling in de Duinen van Velsen. *Gorteria* 27: 132–133.
4. G.M. Dirkse & S.M.H. Hochstenbach. 2001. *Calepina irregularis* (Asso) Thell. (Kalkkraket) in Nijmegen. *Gorteria* 27: 79–82.
5. C.G. Abbink-Meijerink, J.H.P. Bruinsma & B. Odé. 2001. Recente vondsten van *Callitriche palustris* L. (Klein sterrenkroos) in Nederland. *Gorteria* 27: 12–16.
6. E.J. Weeda et al. 2002. Nationaal Park De Biesbosch: Schatkamer van de wilde flora. Drimmelen.
7. L.J. van den Berg & B.H. te Linde. 2002. Klein heksenkruid (*Circaea* × *intermedia* Ehrh.), een algemene plant langs de Ratumse beek bij Winterswijk. *Gorteria* 28: 32–36.
8. R. Beringen. 2001. *Circaea* × *intermedia* Ehrh. (Klein heksenkruid) een tuinplant? *Gorteria* 27: 28–31.
9. H.G.J.M. Koop. 2000. *Circaea alpina* L. (Alpenheksenkruid) aan de zuidoostelijke Veluwezoom. *Gorteria* 26: 37–40.
10. W.J. Holverda. 2001. *Conopodium majus* (Gouan) Loret (Franse aardkastanje) in de duinen bij Haarlem. *Gorteria* 27: 119–120.
11. R.W.J.M. van der Ham & R. van der Meijden. 2001. *Daphne laureola* L. (Zwart peperboompje) in Nederland. *Gorteria* 27: 135–137.
12. P. Bremer & B.A. Smit. 2002. *Linum catharticum* L. (Geelhartje) in Flevoland; een succesvolle Rode Lijst-soort. *Gorteria* 28: 125–133.
13. A.I. Reijerse. 2001. *Oenanthe crocata* L. in de Kaloot aan de Westerschelde. *Gorteria* 27: 118.

14. A.I. Reijerse & P.F. Stolwijk. 2002. *Panicum schinzii* Hack. ingeburgerd in Nederland. *Gorteria* 28: 77–80.
15. P. Bremer. 2002. De toename van *Pilularia globulifera* L. (Pilvaren) in Overijssel. *Gorteria* 28: 81–88.
16. P. Venema. 2001. Snelle uitbreiding van Watersla (*Pistia stratiotes* L.) rond Meppel. *Gorteria* 27: 133–135.
17. C.J.W. Bruin. 2002. Een bijzondere Fonteinkruid-vondst op Texel: *Stuckenia filiformis* (Pers.) Börner (Draadfonteinkruid) nieuw voor Nederland. *Gorteria* 28: 25–31.
18. G.M. Dirkse & C.G. Abbink-Meijerink. 2001. *Setaria faberi* Herrm. (Chinese naalbaar) in Nederland over 't hoofd gezien. *Gorteria* 27: 109–114.
19. R.C.M.J. van Moorsel & B. Odé. 2003. *Valerianella rimosa* Bastard (Geoorde veldsla) na 20 jaar teruggevonden. *Gorteria* 29: 84–87. Op de huidige plek was de soort voor het laatst 30 jaar geleden gezien.
20. R. van der Meijden. 2000. *Verbascum pulverulentum* Vill. Op Voorne ingeburgerd. *Gorteria* 26: 246–247.
21. R.C.M.J. van Moorsel & J.H.P. Bruinsma. 2002. *Veronica acinifolia* L. nieuw voor Nederland. *Gorteria* 28: 73–76.